

“ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU” VE TUTANAKLAR; YOZLAŞTIRILMIŞ SOSYAL HİZMET VE ADALET İÇİN YÜZLEŞMEYE DAVET...

SHU Nihat Tarimeri

Zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir.

1.2000’li yıllarda Avrupa Birliği ilişkileri bağlamında Türk Ceza Kanunu (TCK) dahil yeni yasaların düzenlenmesini gerektirmiştir. Bu amaçla çocukların yargılanması dahil yeni düzenlemeler planlanmıştır. Bu süreçte Adalet Bakanlığınca bir komisyon da kurulmuştur. En son olarak Prof.Dr.S.Dönmezer başkanlığında bir tasarı da söz konusudur. Adalet Bakanlığı tarafından 502 maddeyi içeren tasarı bilindiği gibi 2003 yılında TBMM de sevk edilmiştir. Adalet Alt Komisyonu tarafından bu tasarı yeniden ele alınarak 346 maddeye indirmiştir. TBMM de kabul edilerek yürürlüğe girmiş olup bu süreçte yansıtılan bilgiler tarihe not etmek açısından ayrı önemdedir ¹.

2.Üç doçent akademisyenin ve iki tetkik hâkimin katkıları ile yeniden ele alınan tasarı çocuklar içinde geçerli olmuştur. Görüldüğü gibi Adalet Bakanlığı tasarısında yer alan 28 madde (md.100-128) bilindiği gibi 31.madde de yeniden düzenlenmiştir².Çocuklar ile ilgili yaşanan böyle bir süreçte ceza sorumluluk açısından 1926 tarihli TCK’nın devamı bağlamında çocukluğun, geleceğinin çalınması ve yaptırımlara maruz kalması da hâlâ mümkündür.

3.Bu süreçte çocuk koruması başlığı altında 2005 yılında Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanmış bir tasarı da TBMM de ele alınmıştır. 5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)” 01.07.2005 tarihinde yürürlüğe de girmiştir. Sosyal çalışma görevliler ile ilgili iki düzenleme dışında kanun halen yürürlüktedir. Adalet Komisyonunda yapılan görüşmeler sonucu bir süreçte yaşanmaktadır. Gereğe ve tasarı dahil TBMM de yer alan bilgilerin ³ yanı sıra yaşanan sürecin birlikte ele alınması gerektirmektedir. ÇKK ile medeni hukuk açısından çocukların korunması ve bu yönde önlemler, tedbirler açısından bazı uygulamalar bu şekilde kanunlaşmıştır.

4.Koruma adına TCK da yer alan düzenlemelere yönelik bazı uygulamalar için ceza mahkemeleri yeniden yapılandırılmıştır.2253 sayılı Kanun ile mevcut yapı yerine çocukların genel mahkemelerde yargılanmaması için yine çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulmasıyla çocukların ağır cezalara maruz kalmaları sağlanmıştır. Dolayısıyla çocukların korunması yerine cezalandırmaya odaklanan bakışın korunması amacıyla kanunda öne çıkan “koruma” başlığı başta çocuklar ve insanlık açısından yanıltıcıdır. Bu yanıltma “ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU ⁴” özelliğini de kazandırabilmiştir. Zehirli ağacının meyvesinin de zehirli olduğu gibidir.

5.Bu özelliği ile birlikte ÇKK’nun 4. Maddesinde çocukların üstün yarar ve esenliğinin gözetilmesinden bahsedilmektedir. Önsözünde yer alan Pekin, Havana ve Riyad Kurallarının da yer aldığı BM: Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) açısından yaşam koşulları ve sosyal ortam konusunda bir inceleme ise bu kanunda ayrıca düzenlenmiştir. Yine ÇKK da yer alan tanımlar arasında “korunma ihtiyacı olan çocuk”

---

¹ <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf> Sf.68-78
<https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/ADEM-SOZUER.pdf>
<https://www.hurriyet.com.tr/tck-yi-bu-ulkeye-kimler-hazirladi-308339>
http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/tck_reformu2.pdf

³ <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c091/tbmm22091125ss0963.pdf>
<http://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ve-mustafa-ruhi-sirinin-gunlukleri/>

⁴ <https://www.amazon.com.tr/%C3%87ocuk-Koruma-ma-Kanunu-1/dp/9759864398>
<https://www.imge.com.tr/kitap/cocuk-koruma-ma-kanunu-2-nihat-tarimeri-9789944705066>

ve “suça sürüklenen çocuk şeklinde ki tanım ile TCK.31 maddesi dahil “sosyal inceleme” ve “sosyal inceleme raporu (SİR)” ÇKK’nün 33-35⁵ maddeler ayrı bölümde ele alınmıştır.

6.ÇKK’ nun 3/1.e maddesin ki tanımla birlikte “sosyal çalışma görevlileri”⁶ve “*Sosyal çalışma görevlerinin görevleri*” ilgili bölümün yanı sıra “*sosyal inceleme*” ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. 2012 yılında yapılan bir düzenleme ile psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun mesleğine sahip kişilerce özellikle “sosyal inceleme” yapılması da mümkün kılınmıştır.

7.Böylece sosyal hizmet/ konusunda eğitim almış sosyal çalışmacılarca düzenlenmesi gereken SİR ‘nun psikolog dahil kendi meslekleri dışında benzer yetki ve görev öne çıkmıştır. SİR özellikle bir risk yönetmeyi içermektedir. Özellikleri, gelişimleri dahil çocuk ile ilgili kişisel bilgiler sahip olmasının yanı sıra önleyici ve öngörmeyi birlikte içeren bir inceleme, sosyal hizmet yöntem ve araçlarına ile mümkün olur. Bu yönde bir yetkinliğin aranılmasını da öncelik yapmaktadır. Evrensel uygulamalar/pratikler ve sözleşmeler de bu yöndedir. Fakat ÇKK ile öngörülen SİR düzenlenmesi dahil benzer görevlerce sahip olduğu yetki ve görev bağlamında çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından SİR’nun takdirinde olduğu öngörülmektedir. TCK .31 maddesinde yer alan 12-18 yaş grubundaki “*suça sürüklenen (!)*” çocukların, gençlerin geleceği belirlenmektedir. ÇKK kapsamında yer alan korunma ihtiyacı olan çocuklar için sorumlu birim ise en son düzenlemeyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıdır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu” nun da devamıdır.Bu süreçte söz konusu “Çocuk Esirgeme Kurumu”⁷ gibi genç cumhuriyetin bir ürünü, bilindiği gibi 2012 yılında ibareleriyle birlikte ortadan kaldırılmıştır.Bir taraftan da çocuk bayramına neden olmasına rağmen böyle bir vefasızlıkta söz konusudur. Böyle bir süreç ve bakışla çocukların üstün yararının gözetilmesi için keyfikef bir usul ve uygulama dolayısıyla 2005 yılında beri halen devam etmektedir. Özellikle “*suça sürüklenen çocuk*” tanımının damgalayıcı, ayırmacı ve de yaşam, sağlık, eğitim gibi temel hak ve özürlülere aykırı olduğu gibi ÇHS ve AİHS açısından masumiyet karinesi/suçsuzluk hakkı ile Avrupa Sosyal Şartında yer alan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı gibi koruma boyutları bu süreçte göz ardı edilmektedir.

8.Dolayısıyla ÇKK da yer alan düzenleme ve yapılanmaya sahip bakışla birlikte SİR düzenlemesi dahil sosyal çalışmacılarca sahip olan yetki ve görevlerin bazı diğer meslekler için genişletilmiş olması görüldüğü gibi 2012 yılında daha da gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi Adalet Bakanlığı tarafından “Hükümetin teklif ettiği metin” de “e) *Sosyal çalışma görevlisi: Pedagoji, psikoloji, sosyal hizmet ve çocuk gelişimi ve eğitimi alanlarıyla ihtiyaç duyulan diğer alanlardaki meslek mensuplarını,*” şeklinde yer alması yerine Adalet Komisyonun kabul ettiği metin ise “e) *Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,*” şeklinde olup bu metin TBMM de kabul edilmiştir. TBMM de yer alan bilginin 16.sayfasında yer alan bu bilgi ile “pedagoji” ve “çocuk gelişimi” konusunda eğitim almış kişilerden bahsedilmiştir. Halbuki 1982 yılında YÖK tarafından pedagoji bilim ve uygulama ortadan kaldırılmıştır. Muhtemelen “*pedagoji*” eğitimin ortadan kaldırılmasıyla ilgili bu durum nedeniyle bunun yerine psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji ve sosyal hizmet alanında eğitim almış kişiler şeklinde yeni bir metin söz konusudur.

⁵ 5395/Madde 35- (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

⁶ e) (Değişik: 13/6/2012-6327/38 md.) **Sosyal çalışma görevlisi:** Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

⁷ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/turkiye-cumhuriyetinde-yok-edilen-kurumlardan-cocuk-esirgeme-kurumu/>
<http://www.cocukkorumaturkiye.com/ataturku-anmak-ve-unutulmaması-gereken-oyku-turkiye-cocuk-esirgeme-kurumu/>
<http://www.cocukkorumaturkiye.com/ataturk-cocuk-yuvasından-keyif-i-divana/>

9.Aynı zamanda sosyal hizmet alanında eğitim almamış olmasına rağmen psikolog ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik mesleğine sahip kişilerce SİR düzenlenmesi dahil benzer yetki ve görev adalet adına mümkün kılınmıştır. Ayrıca söz konusu psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile ilgili eğitim sadece Türkiye’dedir. ABD de bazı eyalet dışında ve Kıta Avrupa’nın da benzer bir eğitim olmadığı gibi psikoloji alanda bazı yerlerde ancak yüksek lisan eğitiminin söz konusu olması gerçekler arasındadır.

Diğer taraftan 9.1.2003 tarihli 4787⁸ sayılı Aile Mahkemeler ile düzenlemenin Sinci maddesin de “pedagog”, “psikolog” ve “sosyal çalışmacı” şeklinde uzmanlar ayrı ayrı unvanlarla yer almaktadır. ÇKK bağlamında yer alan “pedagogların” TBMM yer alması engellenmiş ve bunun yerine “psikolojik danışman ve rehberlerin” yer aldığı bir düzenleme söz konudur. Dolayısıyla her iki mahkeme arasında yer alanlar görev ve unvanlar açısından çelişkili bir durum da 2005 yılında ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda diplomaya sahip olmayan bir “pedagog”⁹ dan bahsedilmektedir¹⁰.

10.Bilindiği gibi yasalaşmamasına rağmen 2013 yılından beri söz konusu olan Mağdur Hakları Daire Başkanlığının sürecinde bazı çalışmalar yayınlanmaktadır. Bu çalışmalar arasında “Çocuk Teslim Sürecinde Mağduriyet Odaklı Yaklaşım¹¹” başlıklı bilgide bu çalışmalar arasındadır. 2017 yılında yayınlanmış çalışmada aile mahkemelerinde yer alan “pedagog” lar ilgili rol ve görevleri bu çalışmada¹² yer almaktadır. Adalet Bakanlığında yayınlanan bu bilgiye göre 1980’li yıllarda fakültelerin pedagoji bölümlerinin kapanması neticesinde yalnızca lisans diploması ile akademik olarak pedagog unvanına sahip kişilerin artık bulunmadığı açıklanmaktadır. Bu gerçeğe ek olarak 2005 yılında yapılan pedagog alımları, pedagoji bölümünün olmaması nedeniyle, en az dört yıllık eğitim veren eğitim fakültelerinden pedagojik formasyon olarak mezun olanlar arasından 2004 KPSS sonuçlarına göre atandığı da açıklanmıştır.

Yasada karşılığı olmadan ve sahip oldukları diplomanın dışında pedagog alımlarında ise eğitim “psikolojik danışmanlık ve rehberlik” konusunda eğitim almış kişilerin bu kadroda yer almalarının adalet hizmetinde sağlanması şeklindeki açıklama hukuksuzluğun ve adaletsizliğin de bir itirafıdır. Adalet Bakanlığı tarafından söz konusu idari tasarrufla böyle bir atanma sonucu adalet ve sosyal hizmetin yozlaştırılmasının da önemli örneğidir. Anayasanın 2’nci,90 ve 137 maddeleri rağmen adalet ve hukuk adına kanunun nasıl arkasından dolaşıldığı bir durumda ortaya çıkmaktadır. Ortada gerçek bir “pedagog” olmadığı ve bir diploma söz konusu olmamasına rağmen görüldüğü gibi sahte/çakma pedagog üretilmiştir.

⁸ <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c002/tbmm22002020ss0015.pdf>

⁹ <http://www.aktuelpsikoloji.com/turkiyede-26-yildir-pedagog-yetismiyor-3257h.htm>

¹⁰ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/issiz-sosyal-calismacilar-ve-pedagog-ile-ortaya-cikan-hukuksuzluk-adaletsizlik/>

¹¹ https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/Dergi/22102020134332cocuk_teslimi_raporu7_7_2017_.pdf

¹² “**Pedagog;** Pedagog, çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, duygusal, ahlaki vb. gelişimlerini izleyen, takip eden ve bu gelişimin olması gerektiği gibi sürmesine katkı sağlamayı amaç edinen insanlara denir. Pedagoji terimi de genel olarak eğitim bilimi anlamında kullanılır (Kanat, 1966; Aktaran; Belgin, 2011: 94). **Ülkemizde 1980’li yıllarda fakültelerin pedagoji bölümlerinin kapanması neticesinde yalnızca lisans diploması ile akademik olarak pedagoq unvanına sahip kişiler artık bulunmamaktadır.** Buna karşın gerek 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun’un “Aile mahkemeleri bünyesinde bulunan uzmanlar” kenar başlıklı 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci bendinde yer alan “Üzere Adalet Bakanlığınca, tercihan; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır.” hükmü, gerekse de 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun “Tanımlar” kenar başlıklı3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını ifade eder.” hükmü gereğince Aile, Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri bünyesinde çalıştırılmak üzere pedagog alımları yapılmaya devam etmektedir. Bu kapsamda ilk olarak 2005 yılında yapılan pedagog alımları, ülkemizde pedagoji bölümü olmaması nedeniyle, en az dört yıllık eğitim veren eğitim fakültelerinden pedagojik formasyon olarak mezun olanlar arasından 2004 KPSS sonuçlarına göre yapılmıştır. Daha sonra ve hala yapılan pedagog alımlarında ise eğitim fakültelerinin eğitim bilimleri (psikolojik danışmanlık ve rehberlik, eğitim programları ve öğretim, eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi) bölümlerinden mezun olanlar arasından Kamu Personeli Seçme Sınavı ve mülakat sonuçlarına göre yapılmaktadır.” şeklindedir.

11.Çocukların üstün yararı açısından bu durum “herkesin doğru bildiği yanlış” şeklindeki “galat-ı meşhur¹³” deyimine uygun önemli örneklerdendir. Bilindiği gibi Arapçada mugalata, “galat” kökünden gelmektedir. Herkesin doğru bildiği yanlışta da “galat -ı meşhur” denmesi de bu yüzdendir. Mantık hileleri kullanıp, dil cambazlığı yaparak halkı aldatma sanatını adlandırmak içindir. Eski Yunan’da sofistler ücretle bunun dersini de verirlermiş. Sokrat, Eflatun ve Aristo, söz cambazlığı ve kelime düzenbazlığının, halkın gerçekleri öğrenmesine engel olacağını düşünerek 2500 yıl önce bu akıma karşı felsefi ve ahlaki mücadeleyi bu yüzden başlatmıştır. Kurumlar dahil yozlaşma ve çürüme içinde önemli bir deneyimin yansımasıdır.

12.Özellikle böyle deneyimler sonucu SİR düzenlemesi dahil sosyal çalışmacılar dışında kendi eğitim ve mesleklerinin dışındaki kişilerce düzenlenmesine çocuk gelişimciler ve sosyologlar 2012 yılında dahil edilmiştir. Adalet ve sosyal hizmet alanında sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerce bazı hizmetlerin gerçekleştirilmesi yerine farklı farklı ve kendi meslekleri dışında yetki ve görevin sağlanması aynı zamanda hem adaletin hem de sosyal hizmetin yozlaşmasına neden olmuştur.

13.Çocukların üstün yararı ve esenliğinin göz ardı edilmesi bağlamında söz konusu yozlaşma en son olarak 7188 sayılı Kanunda¹⁴ devam etmiştir. 24.10.2019 tarihli Resmî Gazetede yürürlüğe giren 7188 sayılı Kanunun¹⁵ 22. Maddesi ise TCK.103. maddesine yöneliktir. Çocukların istismarına maruz kalan korunma ihtiyacında olan çocuklar ve mağdurlar ile ilgilidir. Soruşturma sürecinde yer alan çocukların savcı ve hakimler tarafından yüz yüze dinlenilmesi konusunda bir yetkinliğe, vafsa sahip olunmaması nedeniyle ortaya çıkan bu ihtiyaç nedeniyle özel bir ortamda çocukların rahatlıkla ifade edilmesi için bir merkezden bahsedilmektedir. Bilindiği gibi uzun zamandan beri bahsedilen Mağdur Hakları Kanun tasarısında yer alan uygulamanın bu kanun ile gerçekleştirilmesi de sağlanmıştır. Gereğede ise bahsedilmiş merkezler arasında çocuk izleme merkezleri ve adli görüşme odaları gibi merkezlerden bahsedilmektedir.

14.5271 sayılı CMK Kanununun 236/4.5ve 6 maddelerine yönelik 7188 sayılı Kanunu 22. Maddesinde yer verilen “merkezlerde uzmanlar aracılığıyla”; “uzmanlar” ve “merkezler” ibarelerden bu yönde bahsedilmektedir. Ancak söz konusu “uzmanlar” konusunda rol ve görevleri belli olmadığı gibi 2012/20 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle Sağlık Bakanlığında kurulmuş Çocuk İzleme Merkezinde çeşitli şekilde yer alanların “adli görüşmeci” şeklinde yer almalarının sağlanması da diğer bir yozlaşmanın örneğidir.

Yine 10.6.2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış olan 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde¹⁶ SSÇ dahil suç mağdurlarına yönelik düzenlemeler arasında görüldüğü gibi sosyal çalışma görevlileri dışında “adli destek görevlileri” şeklinde yeni bir kadroda oluşturulmuştur. Kararnamenin 2/1- a maddesine göre adliye bünyesinde “psikolog”, “pedagog” ve “sosyal çalışmacı” kadro ve görevleri adli destek görevlileri şeklinde de tanımlanmıştır.

2013 yılından beri Adalet Bakanlığında kanunlaşmamış Mağdur Hakları Daire Başkanlığınca mağdur ve suça sürüklenen çocuklar dahil kırılgan grup için yapılan tanımlamaya yönelik adliye bünyesinde kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kurulması bu kadrolaşmaya yöneliktir. Resmi Gazetede yayımlanmamış olması rağmen Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği ile kurulmuş bir

¹³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Galat-%C4%B1_me%C5%9Fhur

¹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191024-25.htm>

<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2215.pdf>

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu?kanun_no=7188

<http://www.cocukkorumaturkiye.com/yargi-reform-ve-cocuk-haklari-adina-7188-sayili-kanunda-cocuk-ve-kadinlar-acisindan-anayasaya-aykiriiliklar-icin-oneri-ve-cagri/>

¹⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191024-25.htm>

¹⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/06/20200610-1.pdf>

uygulamanın da devamıdır. Aynı zamanda 7188 sayılı kanun dahil bu uygulamaların devamı olarak en son bir genelge yayınlanmıştır¹⁷.

15.Dolayısıyla çocukların korunması bağlamında da başta adalet ve sosyal hizmete yönelik verilen hizmetlerde yer alan sosyal çalışmacılar ile ilgili yetki ve görevlerin başta psikolog ve pedagoğlara sahip olduğu son kararname ile de öngörülmektedir. Üstelik ÇKK'nun da pedagoğların yer alması engellenmiş olmasına rağmen son kararname yer verilen pedagoğların diplomaya sahip olmaması bu süreçte sorgulanmadığı gibi bu yönde bir inatlaşma söz konusudur.

16. Çocukların korunması adına 2005 yılından beri söz konusu yozlaşmaya yönelik yaşanan süreçte TBMM de yaşanan gelişmelerin mutlaka değerlendirilmesi için de gerekmektedir. Gerekçe ve Adalet Komisyonun da dönüşen yasalaşma sürecin de ayrıca ekte de yer alan 21.06.2005 ve 27.6.2005 tarihli Adalet Komisyondaki görüşmelerin tutanakları da ayrı önemdedir. Çocuklar açısından tarihide not düşüldüğü gibi adalete hukuk, sosyal hizmet ve insanlık içinde tarihe not düşülmüştür. Bu yöndeki kararlere yer aldığı iki tutanağın dijitalleşmesi de günümüzde mümkündür. Özellikle sosyal inceleme ile ilgili olarak 27.6.2005 tarihli görüşmeler arasında ÇKK.35 maddesine geldikten sonra saat.12.30 ve 4.sayfa da yer verilmiştir.

"BAŞKAN- 35.maddeyi okutuyorum:

(Madde 35 okundu)

BAŞKAN- Buyurun Seda Hanım;

SEDA AKÇO- Kusura bakmayın, uygulamadan kaynaklanan bir problemi dile getirmek istiyorum. Birinci fıkrada gerektiğinde hala duruyor. Aslında, ilk alt komisyon çalışmasında gerektiğinde ibaresinin çıkmasına karar verilmişti. Uygulamada da 2253 Sayılı Kanunun 20.maddesinde bu var ve gerekmediğine karar verilerek bu araştırma yapılmıyor yaygın olarak halbuki Pekin Kuralları diyor ki önemsiz ve tali nitelikteki suçlar haricindeki tüm suçlarda yapılmalı. Şimdi, burada korunma gereksiniminde olan çocuklarda bu madde kapsamında olduğu için birinci fıkra olduğu gibi kalsın, ancak bir fıkra ekleyerek kanunla ihtilaf halindeki çocuklar için önemsiz ve tali nitelikte suçlar dışındaki bütün vakalarda çocuk hakkında verilecek kararın belirlenmesinden önce sosyal inceleme yaptırılması zorunludur gibi bir fıkra eklenir ise, ihtiyacın tam karşılanması mümkün olacak, aksi takdir de bu sosyal incelemeler yaptırılmıyor buna dikkatlerinize sunmak istiyorum.

BAŞKAN- Ramazan bey buyrun.

RAMAZAN ÖZKEPİR- Sayın Başkanım, bunu emredici hale getirirsek, o zaman, Cumhuriyet savcısı takipsizlik kararı vereceği bir olayda dahi sosyal inceleme yaptırmak durumunda kalır ki gereksiz yere görevlilerin mesaisini harcamış oluruz. O nedenle, böyle bir zorlayıcı hükmün getirilmesinin doğru olmadığı düşünüyorum. Arz ederim

BAŞKAN- Sayın Güney?

NİYZİ GÜNEY- Sayın Başkanım, Türkiye'nin her yerinde sosyal çalışmacı, pedagoğ, psikolog bulmamız mümkün değil. Ülke şartları dikkate alınmak suretiyle bu gerektiğinde ibaresi eklenmiştir. Bu hali ile uygundur.

BAŞKAN- maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir."

şeklindedir.

17.TBMM Adalet Komisyondaki bu görüşme tutanaklarında görüleceği gibi; İstanbul Barosundan Avukat Seda Akço önce uygulama ile ilgili bir bilgi vermektedir. Türkiye Barolar Birliğinin de temsilcisidir. Sosyal incelemenin genel olarak gerekmediğine karar verilerek bunun yaygın olarak kullanılmadığını belirtmektedir. Özellikle Pekin Kurallarından da bahsederek buna uygun önerinin sunulmasına rağmen bu önerinin de kabul edilmediği görülmektedir. Çocukların ve toplumun geleceği iki kişinin dudaklarına böylece terk edilmiştir. Çocukların/gençlerin geleceğinin nasıl çalışıldığının

¹⁷ <https://basin.adalet.gov.tr/adalet-bakanligindan-adli-gorusme-odalari-geneleges>

özetiyle bu madde iç hukukun bir parçası olan ÇHS ve önsözde yer alan Pekin Kurallar arasında yer alan sosyal araştırma ile ilgili 16.madde¹⁸ de ki aykırılığın bu şekilde yürürlüğe girmesi de sağlanmıştır..

18.Bu süreçte hem TBB temsilcisi hem de İstanbul Barosunda çocuklar ile ilgili birimde yer alan Av. Seda Akço eğitimlik dahil ÇKK'na yönelik kaynaklıkta yapmıştır. İstanbul Barosu yayınları arasında 2003 ve 2006 yılında yayınlanmış Çocuk Koruma Kanunu¹⁹ kanunun uygulamasına yönelik olup UNICEF Türkiye Ofisince yürütülen çalışmalarında (2004_2010) da etkin aktörlerdendir. Bu sürecinde ki gelişmelerinde bir parçası ve canlı tanıktır. UNİCEF Türkiye Ofisi tarafından "Çocuklar için Adalet" Projesinde yayınlanmış el kitapları²⁰dahil yayınlar içinde kaynaklık yapmıştır. Hukuksal koruma ve savunuculuk görevine yönelik kaynaklık özelliği ile Sosyal Uzman Derneği'nin Ocak 2019 sayılı Dergisinde²¹ "Çocuk Adalet Sistemi İçerisinde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü" şeklindeki yazısı TBMM'deki süreci de kısaca ele almıştır.

¹⁸ http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uakarlar/cocukadaletsisteminiuygulanmasi.pdf

16. **Sosyal araştırma raporları** ; 16.1 Yargılayan makam tarafından önemsiz ve tali derecedeki suçlar dışındaki bütün vakalarda çocuğun suçu işlemeyen önceki yaşam koşulları ve suçun hangi ortam içinde yaşandığı konusunda hükümden önce yeterli araştırma yapılmalıdır. **Açıklama** ;Çocuklara ilişkin davalarda sosyal araştırma raporları veya hüküm öncesi raporları son derece önemli ve vazgeçilmez belgelerdir. Bu belgeler sayesinde yetkili makam çocuğun sosyal ve ailevi geçmişi, okul durumu, eğitim deneyleri vb gibi konularda bilgi sahibi olmaktadır. Bu amaçlar için bazı hukuk sistemlerinde mahkemeye bağlı sosyal servisler vepersonel kullanılmaktadır. Ayrıca geçici tahliye sonrası çocuğu gözetiminde tutmakla görevlikimseler de bu işle görevlendirilebilir. Bu itibarla bu maddede, nitelikli sosyal araştırmalar raporları elde edilebilmesi için nitelikli personel kullanımının gereğine işaret edilmektedir. (NOT: Çeviri yanlışlıkları ile ilgili bilginin birlikte ele alınması önerilir .)

<http://www.cocukkorumaturkiye.com/ceviri-yanlisliklari-ve-cocuk-haklarina-dair-sozlesme-bm-pekini-kurallarina-yonelik-tespitler-adalet-adina-cocuklara-gencilere-etkiler-2/>

¹⁹ https://www.biruni.edu.tr/cv/seda_akco.pdf; Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Enstitüsü'nde yüksek lisansını yaptı. 1990'dan itibaren İstanbul Barosu, British Council, UNICEF gibi çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlarda çocuk hakları alanında çalışmalar yürüttü. 1994'ten bu yana avukatlar, hakim ve Cumhuriyet Savcıları, polis memurları gibi çeşitli meslek elemanlarına yönelik meslek içi eğitimler düzenledi. Çocuk hakları ve insan hakları alanında yayınları bulunuyor. 2010'da Bürge Akbulut ile birlikte Hümanist Büro'yu kurdu.

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/YayinDetay.aspx?ID=194&desc=%C3%87ocuk-Koruma-Kanunu>

[https://www.istanbulbarosu.org.tr/YayinDetay.aspx?ID=215&desc=%C3%87ocuk-Mahkemelerinin-Kurulu%C5%9Fu-G%C3%B6rev-ve-Yarg%C4%B1lama-Usulleri-Hakk%C4%B1nda-Kanun-\(T%C3%BCkendi\)](https://www.istanbulbarosu.org.tr/YayinDetay.aspx?ID=215&desc=%C3%87ocuk-Mahkemelerinin-Kurulu%C5%9Fu-G%C3%B6rev-ve-Yarg%C4%B1lama-Usulleri-Hakk%C4%B1nda-Kanun-(T%C3%BCkendi))

<http://humanistburo.org/tr/ekibimiz/>

²⁰ http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_egitim/sucasuruklenencocuklara.pdf

https://www.avrupa.info.tr/fileadmin/Content/Downloads/PDF/brosur_tr.pdf

<https://www.unicef.org/turkey/media/5396/file/A%C3%A7%C4%B1%C4%B1%C5%9F%20Konu%C5%9Fmalar%C4%B1.pdf>

<https://www.unicef.org/turkey/raporlar/aday-hakimler-i%C3%A7in-%C3%A7ocuk-adalet-sistemi-e%C4%9Fitimi-e%C4%9Fitici-el-kitab%C4%B1-2014>

<https://www.unicef.org/turkey/raporlar/aday-cumhuriyet-savc%C4%B1lar%C4%B1-i%C3%A7in-%C3%A7ocuk-adalet-sistemi-e%C4%9Fitimi-e%C4%9Fitici-el-kitab%C4%B1-2014>

https://www.unicef.org/turkey/media/3981/file/%C3%87OCUK%20KORUMA%20H%C4%B0ZMETLER%C4%B0NDE%20KOORD%4%B0NASYON%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0,%20E%C4%9Fitici%20%C4%B0C%C3%A7in%20Ei%20Kitab%C4%B1%20_2014.pdf

²¹ <http://shuder.org/Resimler/Sosyal-Hizmet-Dergisi-2019.pdf> Sf;66-73

Disiplinler arası sınırların ihlaline en önemli örnek "sosyal çalışma görevlisi" tanımıdır. Sosyal çalışma görevlisi, 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunu ile literatüre girmiş bir kavramdır. Girme sebebi de, Kanun hazırlanırken bütün il ve ilçelerde çocuk mahkemelerinin kurulması ve her çocuk mahkemesinde bir uzman bulunması istenirken Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu'nun bu ihtiyacı karşılayacak sayıda mezuniyet veremeyecek olmasıdır. Kavram, Kanun'a TBMM alt komisyonunda eklenmiştir. Komisyonunda iki seçenek üzerinde durulmuştur; Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu'nun mezun sayısını arttırması veya Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'nun mahkemelerin ihtiyacını karşılaması. Bir üçüncü seçenek ise yargılanan bütün çocuklar için sosyal inceleme yaptırılması talebinden vazgeçilmesiydi ki, bu öneri komisyon üyeleri tarafından tartışma dışı olarak görülüyordu. Bu taleplerin hiç birinde mutabakat sağlanamayınca, ilgili disiplinlerin temsilcilerinin oluru ile bir orta yol olarak, sosyal hizmet uzmanlarının yanında psikolog ve psikolojik danışmanlarında ek bir eğitim alarak mahkemeler nezdinde görevlendirilmesine karar verildi. Bu öneri yapılırken ve olur verilirken hedef, alanın ihtiyacını karşılayacak sosyal hizmet uzmanı bulununcaya kadar bir geçici yol bulmaktı. Geçici de olsa bu süre içerisinde istihdam edilecek diğer disiplinlerden gelen kişilere ek bir eğitim vererek sosyal inceleme yapma ve sosyal inceleme raporu yazma becerisinin kazandırılacağı umuluyordu. Her iki beklenti de karşılanmadığı gibi, tam tersine, mahkeme nezdinde görevlendirilmek farklı disiplinler için bir hak veya olanakmış gibi görülmeye başlandı. Örneğin "psikolog varsa neden çocuk gelişimci yok" gibi bir tartışma yapılır oldu. Bunun etkisi ile 2012 yılında kabul edilen bir torbaKanun, bu kavramın kapsamını iyice genişletti. Öte yandan, başta amaçlandığı gibi bir eğitim planlanmadığı için farklı mesleki formasyonlara sahip kişiler,

19.Bu yazısında ÇKK ile disiplinler arası sınırların ihlaline en önemli örneğinin “sosyal çalışma görevlisi” tanımı olduğu vurgulanmaktadır. 2005 yılında bütün il ve ilçelerde çocuk mahkemelerinin kurulması ve her çocuk mahkemesinde bir uzman bulunması istenirken Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’nun bu ihtiyacı karşılayacak sayıda mezuniyet veremeyecek düşüncesiyle literatüre girmiş bir kavram bu nedenleri arasında öne çıkmaktadır. Diğer taraftan 2021 tarihinde Türkiye de çocuk mahkemeleri genel olarak hala yaygınlaşmadığı gibi çocukların yarısının genel mahkemelerde yargılandığı bir durumda söz konusudur. 12 yaşındaki çocukların sulh ceza hakimliğince tutuklanması ise hukuksuzluğun ötesinde zalimlik içinde diğer bir örnektir.

20.Yine bu yazıda görüldüğü gibi bu kavram Komisyonda iki seçeneği öne çıkarmıştır. Tutanakta da görüldüğü gibi Komisyonda yer alan bir kişi olarak Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’nun mezun sayısını arttırması veya Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’nun mahkemelerin ihtiyacını karşılaması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bir üçüncü seçenek ise yargılanan bütün çocuklar için sosyal inceleme yaptırılması talebinden vazgeçilmesinden bahsetmektedir. Bu öneri komisyon üyeleri tarafından tartışma dışı olarak görülmüş. Bu taleplerin hiçbirinde mutabakat sağlanamayınca, ilgili disiplinlerin temsilcilerinin oluru ile bir orta yol bulunmuş. Görüldüğü gibi çocuklar ve insanlık için bir at pazarlığı yapılmıştır. ÇHS’ni korumak yerine yapılan bir pazarlık sonucu sosyal hizmet uzmanlarının yanında psikolog ve psikolojik danışmanlarında ek bir eğitim olarak mahkemeler nezdinde görevlendirilmesine karar verildiği görülmektedir. Bu öneri yapılırken ve olur verilirken hedef, alanın ihtiyacını karşılayacak sosyal hizmet uzmanı bulununcaya kadar bir geçici yol bulmaktan bahsedilmektedir. Geçici de olsa bu süre içerisinde istihdam edilecek diğer disiplinlerden gelen kişilere ek bir eğitim vererek sosyal inceleme yapma ve sosyal inceleme raporu yazma becerisinin kazandırılacağı şeklinde bir beklentiden bahsedilmektedir. Ancak tutanaklar arasında geçici bir madde söz konusu olmadığı gibi TBB temsilcisi olarak bu yönde bir talep yer almamaktadır.

21.CMK. 150.maddesi bağlamında avukatlara yönelik Barolar dahil adalet sisteminde yer alanlara yönelik eğitmen özelliğine sahiptir. ÇKK’nun uygulamasını mümkün kılarken bu geçici maddenin aranılmaması ve de Pekin Kurallarına yönelik aykırılığını vurgulanmasına rağmen bu aykırılığın hukuksal sürece yansıtılmadığı yönündeki ki görevin eğitim çalışmalarında yer almadığı bu durum da gerçekler arasındadır. Hem TBMM de yer alan tutanaklar hem de TBB ve İstanbul Barosu adına üstlenilen görevin birlikte düşünülmesi ile bu yazı bir itiraf özelliğini de kazandırmaktadır.

22.Görüldüğü gibi hem bir at pazarlığı hem de her iki beklenti de karşılanmadığı gibi, tam tersine, mahkeme nezdinde görevlendirilmek farklı disiplinler için bir hak veya olanakmış gibi görülmeye başlandığı şeklinde açıklanma ise itiraflar arasında öne çıkmaktadır... Örneğin “psikolog varsa neden çocuk gelişimci yok” gibi bir tartışma yapılır oldu şeklinde açıklamalar bahsedilmektedir. Bu etkiler sonucu 2012 yılında kabul edilen bir torba Kanun, bu kavramın kapsamını böylece iyice genişlettiği de ayrıca vurgulanmaktadır. Öte yandan, başta amaçlandığı gibi bir eğitim planlanmadığı için farklı mesleki formasyonlara sahip kişiler, mahkemelerin nezdinde kendi mesleklerini icra edeceklerini düşündüklerinden de bahsedilmektedir.

Bu süreçte başta UNİCEF Türkiye ofisi olarak çeşitli projeler ve eğitim çalışmaları ile esnaflaşmaya kaynaklık yapılması da önemli bir etkidir. Sosyal çalışma görevlilerine yönelik eğitim çalışmalarının da

---

mahkemelerin nezdinde kendi mesleklerini icra edeceklerini düşündüler. Oysa örneğin mahkemede aile danışmanlığı yapılamaz veya terapi uygulanamaz ya da bir çocuğun ihtiyacına uygun bir eğitim programı hazırlanamaz. Bazı davalarda, hakkında karar verilecek kişi ile ilgili bu tür bilgilere veya tedbirlere ihtiyaç olabilir. Bu durumda bu ihtiyacın mahkeme dışında ilgili alanda çalışma yapan meslek elemanlarından hizmet almak gerekir. Yargılama faaliyeti sırasında yapılacak olan çocuğu tanıma ve çocuğun yararına uygun toplumsal olanakları belirlemektir. Dolayısıyla ihtiyaç olan bir sosyal incelemedir.

bir parçası²² olup beklentilerin oldukça uzak olduğu bu yazı da yer almaktadır. İnsanlık tarihine not edilen bu gerçeklere bazı sosyal hizmet ve hukuk akademi dünyası ve uygulayıcılar aktif olarak katılmış olup kavramlar dahil uygulamaların nasıl yozlaştırıldığını ve olağanlaştırıldığını da yazıda özetlemektedir.

23.Diğer taraftan çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili olarak sosyal incelemenin temel bir ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Aldığı mesleki formasyon nedeniyle, sosyal inceleme yapmanın sadece sosyal hizmet uzmanı tarafından yerine getirilmesi gereken görevler şeklinde de açıklanması ve bu sürece ortaklık ise oldukça manidardır. Üstelik sosyal inceleme raporu için bir bilirkişilik özelliğinin kazandırılmak istenmesi bilim, uygulama ve hukuktan nasıl uzak olduğunun da kanıtıdır. Evrensel uygulamalardan uzak olması bağlamında çocukların bu şekilde savunmasız bırakılmasının engellenmesi ve bu hukuksuzluğun AİHM dahil hukuksal sürece yansıtılıp, yansıtılmadığı ise söz konusu yazıda hala yer almamış olup bir yüzleşmeyi gerektirmektedir. Üstelik 2005 yılında sosyal çalışmacı konusundaki eksikliğin giderilmesi nedeniyle üniversitelerde yoğun bir şekilde bölümler açılmıştır. Örgün eğitim dışında açık öğretim sonucu 35 binden fazla sosyal çalışmacıların işsiz kaldıkları durum da bu gerçeklerin ve gelişmelerin arasındadır.

24.Ortaya çıkan bu sorunun ortadan kalkması ve böyle bir benzerliğin devamı sonucu böyle bir yozlaştırma ve çocukların hoyratlaşması bağlamında hem adalet hem sosyal hizmet hem de sosyal çalışma görevliler ile ilgili bu kara lekelerin 2012 de nasıl daha da genişletildiğinin öyküsü yazıda yansımaktadır. Sosyal adalete ulaşılmasına yönelik temel araçlardan olan sosyal hizmet ve sosyal korunmaya yönelik yozlaşmaya sosyolog, öğretmen, çocuk gelişimci, aile tüketici gibi, gibi diğer meslekler de bu şekilde ve bakışla dahil edilmiştir. Temel hak ve özgürlükler bağlamında Avrupa Sosyal Şartı açısından sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı gibi bir amacın gerçekleştirilmesi yerine kendi meslekleri dışından fırsatçılık ve yetki gaspı dahil araç olunması adalet adına da böylece benimsenmiştir. Sosyal adalet ve sosyal haklar bağlamında sosyal devlet ve hukuk devlet açısından çocuklar dahil sosyal korumaya yönelik hizmet alan hak sahipleri için böyle bir ayıpta ayrıca ortaya çıkmıştır.

25.Diğer taraftan 2004 yılında Anayasanın 90'ıncı maddesi bağlamında başta ÇHS; AİHS dahil Avrupa Sosyal Şartında yer alan ilke ve kurallara rağmen adalet ve sosyal hizmetin yozlaştırılması ve ÇKK ya yönelik eğitim adına olağanlaştırılması 2005 yılından beri mümkün olurken sosyal çalışmacılar ile ilgili Avrupa Konseyinin sosyal hizmetler ile ilgili yükümlülükler ise göz ardı edilmektedir. Bilindiği gibi BM İnsan Hakları Komitesinde yayınlanan kaynaklar arasında bölgesel açıdan Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi tarafından 9.Ekim.1991 tarihli karar ²³ görüldüğü gibi Sosyal Çalışmacılara/Sosyal hizmet Uzmanlarına yöneliktir. Eğitim ve insan hakları ile ilgili tavsiye kararı hem sosyal hizmet/çalışma hem de sosyal çalışmacıları ayrı bir yükümlüğü öne çıkarmaktadır. Meslekler arasından ender bir sorumluluk ve görev yükletilmektedir.²⁴

Türkiye dahil taraf ülkelere yönelik yürütme açısından bu karar aynı zamanda sosyal hizmet ve adaletin yozlaştırılmaması içindir. Özellikle insan hakları ve temel özgürlüklerin sürdürülmesi ve daha fazla

²² <https://www.unicef.org/turkey/sites/unicef.org.turkey/files/2019-02/6.%20SOSYAL%20C3%87AL%20C5%9EMA%20G%20C3%96REVL%20C4%B0LER%20C4%B0%20C4%B0%20C3%87C4%B0N%20E%20C4%9E%20C4%B0T%20C4%B0M%20K%20C4%B0TABI.pdf>
<https://www.unicef.org/turkey/media/3771/file/%C3%87ocuk%20Adalet%20Sisteminde%20Sosyal%20C3%87al%20C4%B1%20C5%9Fman%20C4%B1n%20Rol%20C3%BC.pdf>

²³ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/Listofcontents.aspx#CoE>
[https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/11RecommendationNoR\(91\)16toMembersStatesontheTrainingofSocialWorkersandHumanRights\(1991\).aspx](https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/11RecommendationNoR(91)16toMembersStatesontheTrainingofSocialWorkersandHumanRights(1991).aspx)

²⁴ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevliilere/>

gerçekleştirilmesi yoluyla, üyeler arasında daha büyük bir birliği sağlamak olduğunun göz önünde bulundurulması Avrupa Konseyinin amaçlarındandır. Bu amaç bağlamında İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı kapsamında üye devletler tarafından üstlenilen yükümlülükleri de göz önünde bulundurmaktadır. Avrupa Konseyi'nin insan hakları ile halihazırda geniş bir eğitim programına dahil olduğu ve bu bağlamda bunun insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasında en önemli unsur olduğuna inanarak, toplumda meydana gelen demografik, sosyal ve ekonomik değişiklikleri gözlemlenmesinin de göz önünde bulundurulması bu kararda öne çıkarmaktadır.

Bu değişikliklerin bir sonucu olarak, sosyal çalışmacıların/sosyal hizmet uzmanlarının genellikle toplumun savunmasız, güçsüz üyelerinin bakımına dahil oldukları ve ayrıca ilgili kişilerin durumunu iyileştirmek için sosyal politikanın geliştirilmesine katkı da bulduklarını dikkate almak da amaçlardandır. Yükün karmaşıklığının ve öneminin bilincinde olarak, en derin insan hakları sorunlarının ortaya çıktığı ihtiyaçlar ve çatışmalarla karşılaşabilecek sosyal çalışmacılar/sosyal hizmet uzmanları; her zaman bu yönde endişeye sahip olduğunu dikkate almak ve de sosyal/hizmet çalışma eğitimi açısından (Karar (67) 16); farklı toplum gruplarında insan hakları öğretimini teşvik etmek gibi bir görev (Karar (78)41) kararda öne çıkarılmaktadır.

26.İlgili eğitim kurumlarındaki sosyal çalışma eğitiminin tüm seviyelerinde bir insan hakları boyutu dahil teşvik etmek üye devletlerinin hükümetlerine önerilmektedir. Bu öneri, kalitenin de ötesinde bir tercih değildir. İnsan ve insanlığa bakışın da göstergesidir. İnsan hakları ile ilgili kurumların yanı sıra Avrupa Komisyonu ve İnsan Hakları Mahkemesinin sosyal hizmetle ilgili içtihatlarına ilişkin uluslararası belgeler hakkında uygun bilgiyi sağlamak, örnek vakaların incelemeleriyle insan hakları sorunlarını vurgulamak, böylece sosyal çalışmacılarının bu sorunları günlük seçimlerinde ve karar alırken belirlemelerine olanak sağlamak;

Yine eğitimciler açısından, insan haklarının gelecekteki görevlerine uyarlanacak şekilde yorumlanması ve geliştirilmesinde öğrencileriyle birlikte çalışmaya ve araştırmaya devam etme ihtiyacını çekmek konusu dikkat çekmektedir. Mesleki dernekleri ve bölümler ve kurumlardan sorumlu ve yönetenleri sosyal çalışmacıların insan haklarındaki gelişmeleri takip etmeye devam etme ihtiyacına dikkat etmeye davet etmektedir. Ayrıca mesleki etik kurallarının insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasını dikkate aldığını öne sürmeye yönelik bilgilerin eğitim programlarında planlanması gibi öneriler karar da davet edilmektedir.

Dolayısıyla insan haklarını koruma ve geliştirmeye yönelik değişen dünyada sosyal çalışmacıların/sosyal hizmet uzmanlarının önemini anlamak ve rolünü anlamak görüldüğü gibi bu karara yansıtılmıştır. Avrupa Konseyi tarafından alınmış 1991 yılındaki 91(16) sayılı kararı ile insan hakları ile ilgili yükümlük kuralların önemi için olup özellikle sosyal koruma bağlamında Avrupa Sosyal Şartında yer alan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına yönelik öneri bir ölçüyü de öne çıkarmaktadır.

27.ÇKK na yönelik bu süreçte alt komisyonlar dahil yer almanın yanı sıra ayrıca Adalet Bakanlığı temsilcisi olarak Kanunlar Genel Müdürü Niyazi Güney'in 21.6.2005 tarihli açıklamalarda tutanakların 5. sayfasına yansımıştır. Ekte de yer alan tutanaktaki bilgiler arasında

"Efendim, biz bakanlık olarak uluslararası gelişmelere de paralellik arz edecek biçimde tüm çocuk hukukuna ilişkin bütün düzenlemelerin bir çatı altında toplanması amacı ile 50 kişiden oluşan bir komisyon oluşturduk, yaklaşık üç yıl önce... Pof.Dr.Ali Naim İnan başkanlığında kurulan bu komisyon iki yıl çalıştı ve hazırladıkları metinleri bize iletiler. Bizde bunları kodifike ettik, kanun tekniğine uygun biçimde hükümete sunduk...Şimdi çocuk hukuku ile uğraşan akademisyen arkadaşlarımız bazı İngilizce tercümelemleri alarak kanunla ihtilaf halinde...Bu belki İngiltere'de Almanya'da Fransa'da doğru olabilir.....burada yurt dışında bir takım çocuk hukukuna ilişkin araştırmalar yapan arkadaşlarımız bu tasarının hazırlanması aşamasında baştan itibaren böyle birtakım terimler üzerinde bu şekilde

dayatmalarda bulundular arkadaşlarımız. Biz bunu yanlış olduğunu ifade ettik...Çocuklarda suç işler. Ama çocuk kendi iradesiyle işlemez, henüz oluşmamıştır. Ama çocuk sürüklenmiştir, itilmiştir...Şimdi bu bizim tasarılarımızdan bir tanesi bu ....Öbürü, uluslararası çocuk kaçırmının hukuki veçhelerine dair kanun tasarımız var yine bu paket içerisinde....Burada Çocuk koruma Kanunu ile Çocuk Mahkemeleri Kanunu biz birleştirdik....” şeklindedir.

Bu açıklamalar aynı zamanda “Kanunla İhtilafa Düşen Çocuk “tanımına da son vermiştir. Başta TBB açısından öne çıkan bu kavram yerine bilindiği gibi “suça sürüklenen çocuk” tanım bu şekilde tutanakta kısaca yansıtılmaktadır. Dolayısıyla Birleşik Krallıkta söz konusu çocuklar ile yaşanan duruma yönelik asırlar öncesi öne çıkan “kanunla ihtilafa düşen çocuk” kavramını öne çıkarmak çocuğa bakış ve düzeyinde diğer bir yansımasıdır. Yine bilindiği gibi koruma bağlamında ilgili birim olan Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun bilgisi dışında Adalet Bakanlığı Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğünde hazırlandığı ve şekillendiği de açıkça görülmektedir.

28.Dolayısıyla ve sonuç olarak ÇKK na yönelik süreç dahil TBMM de yapılan görüşmeleri de yansıtan tutanaklarının yanı sıra Afganistan’da ki uygulamaların birlikte alınmasıyla birlikte Avrupa Konseyinde ki 91(16) Sayılı kararlar dahil var olan bilgiler ve son düzenlemeler çocuklar,kadınlar ,yaşlılar toplumun geleceği içindir. Üstelik yaşamış olduğumuz pandemi dönemin de sosyal koruma boyutu ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı bağlamında yaşam hakkının da birlikte ele alınması gerekmektedir.Bu süreçte çocuklar ²⁵dahil güçsüz ve savunmasız kişi ve topluluklara yönelik sosyal koruma ile ilgili boyut ve yükümlülükler yerine keyfikeyt uygulama dahil adalet ve hukuksuzlukların engellenmesi sosyal adalet için ve adil yargılama hakkı dahil hakların korunması bağlamında uygulamada yer alan sosyal çalışmacılar açısından savunuculuk boyutunu daha da yükümlü ve sorumlu kılmaktadır.

Günümüzde yaşadığımız pandemi bağlamında sağlığın tamamlayıcı unsuru olan sosyal hizmetler ile ilgili boyut yaşam hakkının korunmasını da öncelik yapmakta olup sosyal hizmet konusunda eğitim almış sosyal çalışmacılar anayasal savunuculuk misyonunu da üstlemektedir.Bu görev özel bir görev ve sorumluluğun yozlaştırılmaması için önemlidir.Aynı zamanda halan hak sahiplerinin savunmasız kılmasına neden olan 7188 sayılı kanunda yer alan 22. madde ile birlikte 63 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2.maddesinde öngörülen adli destek görevlisi şeklinde kadro ve görev ile ortaya çıkan bu durumun Anayasanın 2 . ;10.; 41.;90. ve 137. maddesi de birlikte ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. 1.9.2020 tarihine kadar idare tarafından keyfikeyf bir uygulamalara ek olarak “kırk katır yerine kırk satır” şeklinde çeşitli uygulamaların göz ardı edilmesi sonucu oluşan mağduriyetler aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi ve de 6248 sayılı kanunlar içinde önemlidir. Özellikle adli destek görevlisi şeklinde sosyal hizmet konusunda eğitim almamış psikolog ve diploması olmayan pedagogların sosyal çalışmacılar ile birlikte benzer yetkisine sahip olmasını sağlayan yapı ve bakış, ÇKK nın da devamı olması nedeniyle TBMM de yer alan 27.6.2005 tarihli tutanak içinde önemli bir kaynaktır.Buna neden olan ÇKK.35 ve ÇKK3.1.e maddede yer verilen sosyal çalışma görevliler ile ilgi düzenlemelerin iptal edilmesi için AİHM dahil hukuksal sürecin başlatılması da görevler arasındadır.

Son kadro ve görev ile hem hukuksuzluk ve adaletsizliklerle hem de itiraf içerikli açıklamalar çocuklar dahil oluşan ağır mağduriyetleri de yansıtmaktadır. Hukuksal yöntemlerinin geliştirilmesi ve bakış ile soruna neden olan maddelere odaklanılması çözümleri de içermektedir. Normatif hiyerarşi açısından bu boyutun insan hakları açısından bir uygunluğun,tutarlılığın aranılması çözümleri de kolaylaştırmaktadır.”Ama” ve “fakat” lar ile mazeret üretmek yerine ortaya çıkan hukuksal sorunun çözümleri de gayet açıktır. Ayrıca çocuğa ve adalete karşı dar ve/ya çağın ötesini de yansıtan bakışa ortak olunmaması ve engellenmesi vicdanında ötesindedir.

Yine bilindiği gibi 23 Nisanlarda çocuk bayramını kutlarken bu kutlamaya neden olan Çocuk Esirge Kurumunun 2012 yılında ibareleriyle birlikte tamamen ortadan kaldırılmış olup vefasızlığın bir örneği

²⁵ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/9859-2/>

ile çocukların kandırılmasını mümkün kılmaktadır..Bu vefasızlık ve kandırmalar ile Afganistan'da ki bir uygulamanın ötesinde utanılacak durumda ortadan kaldırılmasına için bu tutanak hem yüzleşmeye hem çözümlere doğal olarak yardımcı olabilecektir.

Ortaya çıkan adaletsizliğe karşı duruş ise ancak dürüstlikle başlar.Bu başlangıç yüzleşmeyi ve bilgi ile birlikte cesarete sahip olmasını gerektirmektedir.

Bu kandırmalara en kısa sürede son verilmesi ve çocukların araç ve istismar edilmemesi dileğiyle
22.4.2021

SHU Nihat Tarimeri

Zürih(eski)Gençlik Savcılığı Sosyal Çalışmacısı